

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз*

Инвестира във вашето бъдеще

Европейски социален фонд

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО ЗА XII КЛАС*

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА – МОДУЛ 3

* Краен вариант от изпълнение на Дейност 3.3. по ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз*

Инвестира във вашето бъдеще

Европейски социален фонд

УЧЕБНА ПРОГРАМА ЗА ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА ПО ПРЕДПРИМАЧЕСТВО

МОДУЛ 3 “СТАРТИРАНЕ НА СОБСТВЕН БИЗНЕС”

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА НА МОДУЛА

Обучението в модул “СТАРТИРАНЕ НА СОБСТВЕН БИЗНЕС” е насочено към овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани със стартиране на предприемачески процес и реализиране на бизнес идеи чрез разработване, представяне и защита на проект и бизнес план за собствен бизнес. Модулът ще допринесе за развитие на ключовата компетентност „Предприемачество и инициативност” у учениците и ще подпомогне информираното вземане на решение за бъдещото развитие на кариера в предприемачеството. Обучението ще се осъществява по спираловиден подход, като в XII клас ще се надграждат и разширяват придобитите компетентности от XI клас.

Целта на обучението в модула е учениците да интегрират натрупаните теоретични знания, умения и отношения и да ги приложат на практика чрез реално стартиране на собствен бизнес в учебна среда.

Знанията, уменията и отношенията, формирани в резултат на профилираното обучение в модула по стартиране на собствен бизнес, могат да се изведат по следния начин:

1. Знания – включват познаване на теориите, методите и техниките за откриване на възможност за генериране на иновативна идея и стартиране на собствен бизнес, както и подходите и източниците за търсене и осигуряване на необходимите ресурси за разработването му. Ключов елемент в тази насока са знанията относно разработване на собствен бизнес план за предприятието.

2. Умения – включват прилагане на съвременни методи и техники за откриване на бизнес възможности, за генериране на иновативни идеи, за търсене и осигуряване на необходимите човешки, финансови и технологични ресурси, за разработване и стартиране на собствен бизнес. Приоритетно се изграждат умения за разработване и публична защита на бизнес план.

3. Отношения – свързани са с формирането на иновативен начин на мислене и действие. Стимулират се творческата активност и нестандартните подходи при търсене на решения в среда на неопределеност и първоначален недостиг на необходимите ресурси, както и приемането на неуспехите като временно състояние и налагащите се сериозни изводи за бъдещата дейност.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

По време на обучението ще се използват интерактивни, активни и отворени методи за практическо обучение, разработване, представяне и защита на собствените идеи и резултати. Взаимодействието с другите учебни модули и дисциплини ще допринесе за мотивиране на учениците за обучение през целия живот и практическо осмисляне и прилагане на теоретичните теми.

XI клас

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ПО ТЕМИ

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
1. Въведение в предприемаческия процес		
1.1. Предприемаческо мислене и предприемаческо общество	<ul style="list-style-type: none"> Разбира и осъзнава стратегическото значение на иновативната идея за продукт Различава иновативна от рутинна идея Разграничава откритие от иновация Разграничава желани и постижими цели и резултати 	Новатор Откритие Иновация
1.2. Предприемаческата революция и ролята на иновациите в предприемачеството за просперитета на съвременното общество	<ul style="list-style-type: none"> Разграничава наблюдение на проблемна област от откриване на проблем и идентифициране на потребност Класифицира и анализира видовете потребности на потребителите Различава видовете иновации 	Потребност
1.3. Въведение в творчески методи за генериране на иновативна идея за продукта	<ul style="list-style-type: none"> Разпознава творческите методи за генериране на идея 	Иновативен продукт

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

	<ul style="list-style-type: none"> Разбира иновативността на идеята 	
1.4. Основи на предприемаческия процес	<ul style="list-style-type: none"> Ориентира се в предприемаческия процес Осъзнава и разбира същността на добавената стойност на идеята за продукта Разпознава възможностите за придобиване на ресурси и за стартиране на бизнес 	Предприемачески процес
1.5. Събиране на информация, създаване (генериране) на идея, определяне, разпознаване и развитие на идеята	<ul style="list-style-type: none"> Планира и организира маркетингово проучване Ориентира се във взаимоотношенията и приоритетите на заинтересованите страни 	Данни Информация Заинтересовани страни
2. Ресурси за стартиране на предприемаческа дейност		
2.1. Въведение в предприемаческите ресурси – екип, финанси и технологии	<ul style="list-style-type: none"> Ориентира се във възможностите за ресурсно осигуряване на предприемаческата дейност Разпознава възможностите за мобилност на ресурсите Познава и оценява съвременните технологии за създаване на продукт 	Предприемачески ресурс Мобилни ресурси
2.2. Основател на предприятието	<ul style="list-style-type: none"> Познава и използва лидерски умения за формиране на екип Разпознава предимствата и отговорностите на собственика на предприятието Оценява ролята на семейството на предприемача за предприемаческия процес 	Основател Собственик
2.3. Финансиране на предприемаческия процес	<ul style="list-style-type: none"> Познава възможностите и формите за финансово осигуряване Оценява основните правни форми и възможности 	Източници за финансиране Форми за финансиране

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

	за избор на подходящи източници за финансиране	
	<ul style="list-style-type: none"> Дискутира предимствата и недостатъците на възможните форми на финансиране 	
2.4. Технологии и предприемачески процес	<ul style="list-style-type: none"> Познава особеностите на съвременните технологии Познава възможностите за избор на подходяща технология Познава особеностите на научноизследователския процес като източник за технологично развитие 	Научноизследователски процес
3. Основи на бизнес планирането за предприемаческата дейност		
3.1. Въведение в бизнес планирането	<ul style="list-style-type: none"> Осъзнава необходимостта от бизнес планиране в предприемаческата дейност Познава структурата и характеризира отделните елементи на бизнес плана Ориентира се в процеса на бизнес планиране 	Структура на бизнес плана
3.2. Основни раздели на бизнес плана	<ul style="list-style-type: none"> Разпознава и идентифицира потребителите на бизнес плана Ориентира се в структурата на бизнес план Осъзнава бизнес плана като основно средство за комуникация със заинтересованите страни 	Потребители на бизнес плана Предварителен бизнес план
3.3. Въведение в стратегиите за пазарите, продукта и предприятието	<ul style="list-style-type: none"> Осъзнава стратегическата стойност на бизнес плана Разпознава функционалните стратегии на бизнес плана 	

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

3.4. Разработване, представяне и публична защита на предварителен бизнес план	<ul style="list-style-type: none"> Разработва структура на предварителен бизнес план Генерира, описва и форматира по конкретни изисквания структурата и елементите от съдържанието на бизнес плана Публично представя предварителния бизнес план и защитава позициите си 	
4. Проект за конкретна предприемаческа дейност		
4.1. Основи на управлението на стартиращо учебно предприятие	<ul style="list-style-type: none"> Познава и различава стартиращ проект и производствен процес Разграничава дейностите по разработване, управление и изпълнение на проект Познава изискванията към елементите на проекта в регионална, национална и международна среда 	Производствен процес
4.2. Организационна структура на учебното предприятие	<ul style="list-style-type: none"> Разграничава функциите на отделите в организационната структура на предприятието и позициите в тях 	Организационна структура
4.3. Разработване на първоначален проект на учебно предприятие	<ul style="list-style-type: none"> Разработва начален вариант на проекта за учебно предприятие Описва етапите на проекта 	Учебен проект

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Годишен брой часове за изучаване на модула в XI клас - 36 часа

XII клас

Теми	Очаквани резултати	Нови понятия
5. Усъвършенстване на предприемаческия процес		
5.1. Видове иновации	<ul style="list-style-type: none"> Познава предимствата и предизвикателствата на различните видове иновации Дефинира проблема, определя и документира конкретната необходимост от продукта Дискутира ползите от продукта и рисковете, свързани с производството му 	Продуктова иновация Процесна иновация Технологична иновация
5.2. Бизнес модел на предприятието	<ul style="list-style-type: none"> Разпознава елементите на бизнес модела Дискутира приложението на бизнес модела 	Бизнес модел
5.3. Разпознаване и анализ на заинтересованите страни	<ul style="list-style-type: none"> Анализира протребностите и приоритетите на заинтересованите страни Сравнява алтернативите и взема обосновани решения при избора на идея за конкретен продукт 	
5.4. Разработване на маркетингов план	<ul style="list-style-type: none"> Познава изискванията за разработване на маркетингов план Групира пазарните потребности в сегменти и определя характеристиките им Представя аргументи и защитава публично идеите си 	Потребности на клиента

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

5.5. Разработване на финансов план	<ul style="list-style-type: none"> Познава изискванията за разработване на финансов план Групира приходите и разходите и планира финансов резултат Представя аргументи за финансова обосновка на идеите си 	
6. Осигуряване на необходимите ресурси за стартиране на предприемаческа дейност		
6.1. Формиране и изграждане на екипа на предприемача	<ul style="list-style-type: none"> Познава особеностите на човешкия капитал Оценява и използва различни форми на трудова заетост Сравнява поощренията и инициативите за развитие на човешкия капитал 	Човешки капитал
6.2. Осигуряване на финансиране за предприятието	<ul style="list-style-type: none"> Оценява и избира възможност и форма за финансово осигуряване Процес на рисково финансиране на стартиращо предприятие 	Рисково финансиране
6.3. Използване на технологиите като иновативен предприемачески ресурс	<ul style="list-style-type: none"> Сравнява и избира съвременните технологии Осъзнава предимствата от комерсиализацията на технологиите Осмисля процеса на комерсиализиране на иновацията 	Комерсиализация
7. Разработване на бизнес план за предприемаческа дейност		
7.1. Развитие на бизнес модела на учебното предприятие	<ul style="list-style-type: none"> Осъзнава принципите и планира защита на интелектуалната собственост при осъществяване на предприемаческа дейност Разбира значението на интелектуалната собственост 	Интелектуална собственост
7.2. Разработване на разширен бизнес план	<ul style="list-style-type: none"> Осъзнава организационната структура и правната страна на 	

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

	<p>бизнес плана</p> <ul style="list-style-type: none"> • Определя и развива основните части на разширения бизнес план • Избира конкретна организационна и правна рамка на учебното предприятие 	
7.3. Разработване на стратегиите за пазарите, продукта и предприятието	<ul style="list-style-type: none"> • Прилага стратегии за добавяне на стойност на бизнес плана • Оценява функционалните стратегии на бизнес плана 	Маркетингова стратегия Стратегия за приключване на предприятието
7.4. Разработване, представяне и публична защита на бизнес плана	<ul style="list-style-type: none"> • Изпълнява етапите за разработване и представяне на бизнес плана • Генерира, описва и форматира по конкретни изисквания структурата и елементите от съдържанието на бизнес плана 	
8. Разработване на проект за конкретна предприемаческа дейност		
8.1. Усъвършенстване на управлението на учебното предприятие	<ul style="list-style-type: none"> • Избира бизнес модел на стартиращ проект и производствен процес • Планира дейностите по разработване, управление и изпълнение на проект за учебно предприятие • Създава проект в регионална, национална и международна среда 	
8.2. Развитие на организационната структура и процесите на учебното предприятие	<ul style="list-style-type: none"> • Защиата идеите си за проектиране, производство, предлагане и получаване на финансов резултат • Разработва конкретен проект в избраната област, представя и защитава възможности за реализацията му 	
8.3. Разработване на проект за стартиране на собственото предприятие	<ul style="list-style-type: none"> • Създава и оценява проект на стартиращо предприятие 	

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

*Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз*

Инвестира във вашето бъдеще

Европейски социален фонд

ХОРАРИУМ ЗА МОДУЛА

Годишен брой часове за изучаване на модула в XII клас - 62 часа

Допълнителни уточнения за конкретния модул

Модулът се изучава в XI и XII клас, като знанията, уменията и отношенията, формирани и развити в XI клас, се надграждат в XII клас. Очакванията са учениците да се подготвят и да разработят предварителен бизнес план в XI клас и разширен конкурентен бизнес план в XII клас.

Препоръчително е обучението по модула да се осъществява, като класовете се разделят на групи.

Препоръчително разпределение на часовете:

За нови знания	до 46 часа	до 46%
За упражнения	до 26 часа	до 26%
За преговор	до 6 часа	до 6%
Практически дейности (проект)	до 16 часа	до 6%
За контрол и оценка (за входно и изходно ниво)	до 6 часа	до 6%

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

ОЦЕНЯВАНЕ

Съотношение при формиране на срочна и годишна оценка:

Текущи оценки от работа в клас, участие в групови обсъждания и дискусии	30%
Текущи оценки от домашни работи, които отразяват направените самостоятелни проучвания и анализи на стартиращи технологични предприятия	10%
Текущи оценки от практически задания в клас, които отразяват направените самостоятелни и екипни проучвания и анализи на стартиращи технологични предприятия, както и отговори на въпроси, представяне и защита на идеи	10%
Оценки от работа по проект, която включва генериране, разработване и защита на идея	30%
Оценки от контролни работи, които могат да включват тестове по темите на обучение, описване на собствена идея, елемент от собствен бизнес план или бизнес модел на проект за стартиращо технологично предприятие	20%

ДЕЙНОСТИ И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

За да се затвърдят и развият придобитите компетентности по време на обучението, се препоръчва да се изпълняват следните дейности, които могат да се реализират в класната стая или извън училище - в предприемачески центрове, библиотеки и др.

1. Дейности, които могат да се реализират в класната стая и/или в предприемачески центрове

1.1. Търсене на информация в литературата и интернет за стартиращи технологични предприятия

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001-3.1.04 „Подобряване на качеството на общото образование”

„За по-качествено образование“

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз

Европейски социален фонд

Инвестира във вашето бъдеще

- 1.2. Запознаване, представяне и обсъждане на публикувани в литературата и интернет добри практики за стартиращи технологични предприятия
- 1.3. Запознаване, представяне и обсъждане на публикувани в литературата и интернет бизнес планове на стартиращи технологични предприятия
- 1.4. Самостоятелно и в екипи резюмиране на иновативни бизнес модели на стартиращи технологични предприятия
- 1.5. Резюмиране на готови бизнес планове на стартиращи технологични предприятия

2. Дейности, които могат да се реализират извън училище

- 2.1. Търсене на информация в литературата и интернет за стартиращи технологични предприятия
- 2.2. Запознаване, представяне и обсъждане в семейството на публикувани в литературата и интернет добри практики за стартиращи технологични предприятия
- 2.3. Самостоятелно и в екипи посещения на различни събития, свързани с предприемачеството, като изложби, конкурси, състезания
- 2.4. Обсъждане в екипи на различни събития, свързани с предприемачеството, като изложби, конкурси, състезания

Междупредметни връзки:

- **Технологии** – компетентностите, изучавани и усвоени в предходните класове, осигуряват необходимите основни знания по икономика и предприемачество, които се надграждат в модула. Съвременните информационни и комуникационни, био- и нано-, медицински и чисти технологии са основната предпоставка и предизвикателство за стартиране на собствен бизнес.
- **Информационни технологии** – компетентностите, изучавани и усвоени по ИТ, са в основата на знанията и уменията за събиране, съхраняване и обработка на цифрова информация, която е необходима за стартиране на собствен бизнес.
- **Английски език и други чужди езици** – знанията и приложението на различни чужди езици осигуряват възможност на учениците да комуникират, проучват и анализират разнообразна информация по предприемаческите теми и казуси, да обменят информация с партньори от други държави и да участват в международни конкурси и състезания по предприемачество.
- **Психология** – компетентностите от дисциплината са необходими при формиране на екипи, лидерски практики, решаване на иновативни и нестандартни проблеми.
- **Етика и право** – компетентностите от дисциплината са важни при оценяване и защита на авторските права и правната рамка на предприятието, етичните норми на поведение при осъществяване на бизнеса на предприятието.